

Sote-uudistus – järjestämismvastuu ja monituottajuus

Sote-järjestämislaissa määriteltäisiin nykyistä tarkemmin sosiaali- ja terveystalvvelujen ja pelastustoimen järjestäjän rooli, vastuu ja velvoitteet. Hyvinvointialueen järjestämismvastuuseen sisältyisi vastuu asukkaan oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta.

Hallituksen esityksen mukaan Suomeen muodostettaisiin 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien ja kuntayhtymien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Uudenmaan erillisselvityksen perusteella Uudellamaalla olisi neljä hyvinvointialuetta sekä Helsingin kaupungille jäisi edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämismvastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisestä vastaisi erikoissairaanhoidon osalta HUS-yhtymä. Terveydenhuollon järjestämismvastuu jakautuisi laissa ja järjestämismuokmuksessa erikseen määriteltävällä tavalla alueen hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän välillä.

Järjestämismvastuuseen sisältyy vastuu lakisääteisistä tehtävistä, päätöksenteko, tuottamisen valvonta, palvelujen yhteensovittaminen ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttö. Palvelujen lisäksi kuuluisi vastuu mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta.

Hyvinvointialue voisi hoitaa tehtävät itse, so-
pia järjestämismvastuun siirtämisestä joidenkin tehtävien osalta toiselle hyvinvointialueelle tai joidenkin

tehtävien järjestäminen voitaisiin koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue voisi järjestää palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain, jos se toimii yhteistyössä tai -toiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa.

Pelastustoimessa hyvinvointialueen palvelutalon tulisi vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä olisi otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut olisi suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voitaisiin hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voitaisiin suorittaa viivyttyksettä ja tehokkaasti.

Uudenmaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä säädettäisiin erillinen laki, jonka mukaan neljällä hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla olisi järjestämismvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta ja HUS-yhtymä järjestäisi sille lailla säädetyt erikoissairaanhoidon tehtävät. Lisäksi HUS-yhtymälle voitaisiin siirtää tehtäviä HUS-järjestämismuokmuksella. Myös pelastustoimen järjestämismvastuu olisi Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla.

Hyvinvointialueen järjestämismvastuu

Järjestämismvastuuseen sisältyy

- vastuu lakisääteisistä tehtävistä
- päätöksenteko sote-palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
- vastuu asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta eri toimijoiden kesken
- tuottamisen valvonta
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
- vastuu palvelujen lisäksi mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta

Hyvinvointialueella oltava

- riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä niin, että alue pystyy huolehtimaan asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalvvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö
- hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset
- järjestämismvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto

Hyvinvointialueella olisi oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistehtävistäään kaikissa tilanteissa mukaan lukien häiriö- ja poikkeustilanteet. Oman palveluntuotannon osalta ei edellytettäisi ylikapasiteetin ylläpitoa.

Ostopalvelut ja vuokratyövoiman käyttö

Monituottajuus olisi edelleen mahdollista lainsäädännön reunaehdot huomioiden. Yksityisiltä palveluntuottajilta voitaisiin hankkia kaikkia palveluja, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty. Palvelujen tuottamisessa voidaan käyttää edelleen myös palveluseteliä. Palvelusetelilaki on tarkoitus uudistaa jatkossa erikseen.

Hyvinvointialue voisi hankkia asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveystalvueluja yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelujen hankkiminen olisi tarpeen tehtävien tarkoituks mukaiseksi hoitamiseksi. Hyvinvointialueen yhtiöt rinnastuvat sote-järjestämislaissa yksityisiin palveluntuottajiin tuottaessaan hyvinvointialueelle palveluja. Julkisoimisteinen yhtiö ei ole rinnastettavissa viranomaistoimijaan.

Ostopalveluna hankittavien palvelujen olisi oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta.

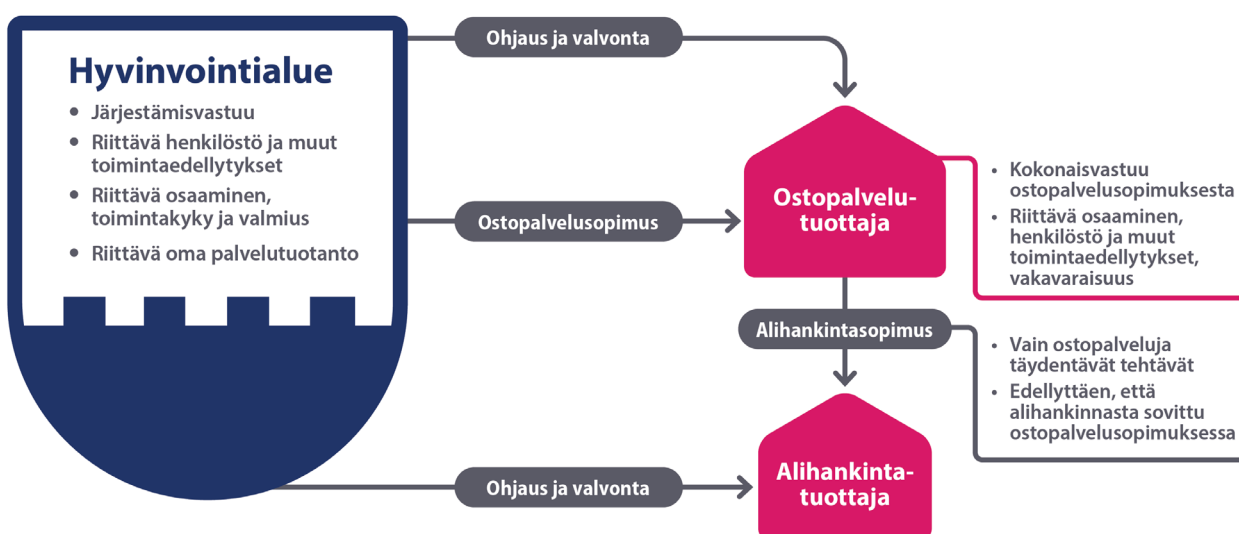
Ostopalveluna ei saisi hankkia järjestämisvastuun toteuttamiseen kuuluvia tehtäviä, julkisen vallan käyttöä sisältäviä palveluja (jollei muussa laissa erikseen toisin säädetä), sosiaalityötä, sosiaalipäivystystä, terveydenhuollon ympärivuorokautista päivystystä eikä ensihoitopalveluun kuuluvia järjestämistehtäviä.

Yksityisen palveluntuottajan palveluissa voidaan käyttää julkista valtaa, jos siitä on säädetty lailla erikseen (esim. lastensuojelulaissa ja kehitysvammalaissa säädetään rajoitustoimenpiteiden käytöstä).

Hyvinvointialueen palveluissa voitaisiin käyttää yksityiseltä palveluntuottajalta hankittua työvoimaa tai vuokratyövoimaa ostopalvelujen hankkimista vastaavin edellytyksin. Myös terveydenhuollon ympärivuorokautisessa päivystyksessä voitaisiin käyttää hankittua tai vuokrattua työvoimaa täydentävästi. Laajempi hankitun/vuokratun työvoiman käyttö ympärivuorokautisessa päivystyksessä olisi sallittua tilapäisesti tai henkilöstön saatavuusongelmissa.

Sosiaalihuollon asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja päätöksentekoa sosiaalipalvelun antamisesta ei voi antaa yksityisen palveluntuottajan tai siltä hankitun taikka vuokratun henkilöstön tehtäväksi. Ostopalveluna annettavassa perusterveydenhuollossa ja sen yhteydessä toteutettavissa erikoissairaanhoidon palveluissa, jotka eivät vaadi erikoissairaanhoidon sairaala- tai poliklinikkaolosuhteita, voitaisiin sen sijaan tehdä hoidon tarpeen arviointia ja hoitoratkaisuja. Työvoimaksi hankittu/vuokrattu lääkäri tai hammaslääkäri voisi edellä todetun lisäksi tehdä hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisuja myös ympärivuorokautisessa päivystyksessä sekä hoidettaessa erikoissairaanhoidon otettua potilasta.

Hyvinvointialue ja ostopalveluntuottajat

Hyvinvointialue voisi hankkia sote-palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen lain puitteissa. Hyvinvointialue valvoisi yksityistä palveluntuottajaa ja alihankkijaa. Yksityinen palveluntuottaja valvoisi ostopalvelusopimuksen mukaisia alihankkijoitaan.

Lähetteen erikoissairaanhoidon voisi edelleen laatia jokainen lääkäri tai hammaslääkäri. Lähetteen saaneen potilaan erikoissairaanhoidon ottamisesta päättäisi pääsääntöisesti virkasuhteessa oleva lääkäri tai hammaslääkäri. Työvoimaksi hankittu/vuokrattu lääkäri tai hammaslääkäri voisi päättää potilaan ottamisesta erikoissairaanhoidon, jos hoidon kiireellisyys tai muu hoidon saatavuuteen liittyvä painava syy sitä edellyttää.

Voimaannanolakiesityksessä säädettäisiin myös os-topalvelua koskien sopimusten mitättömyydestä ja hyvinvointialueiden mahdollisuudesta irtisanoa sopimus sekä yksityisen mahdollisuudesta saada korvausta.

Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset

Yksityisen palveluntuottajan olisi täytettävä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa säädetyt edellytykset. Yksityisellä palveluntuottajalla olisi oltava hyvinvointialueen hankkimien palvelujen sisältöön ja laajuuteen nähden riittävä osaaminen, palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä muut riittävät toimintaedellytykset.

Yksityisen palveluntuottajan on oltava riittävän vakavarainen, jotta se pystyy huolehtimaan toiminnasta, sen jatkuvuudesta ja lakisääteisten velvollisuuksiensa täyttämistä. Yksityisen palveluntuottajan olisi nimettävä toiminnasta vastaava vastuuhenkilö sekä toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä määrä toimintokohtaisia vastuuhenkilöitä. Yksityisen palveluntuottajan mahdollisen aikaisemman toiminnan asiakas- tai potilasturvallisuuspuutteet ja varallisuusperusteiset vaatimukset huomioitaisiin viimeiseltä kolmelta vuodelta.

Yksityinen palveluntuottaja voisi hankkia alihankintana omaa toimintaansa täydentäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tai omaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöään täydentävää työvoimaa. Alihankintana voitaisiin hankkia esimerkiksi eri sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden antamia palveluja tai työvoimaa. Alihankintojen edelleen ketjutus ei olisi sallittua.

Hyvinvointialue valvoisi yksityistä palveluntuottajaa ja tämän alihankkijaa. Yksityinen palveluntuottaja valvoisi myös osaltaan alihankkijoitaan. Palvelujen hankintamenettelyyn sovelletaan hankintalakia, jota sote-järjestämislaki täydentäisi.

Lisätietoja:

osastopäällikkö
Kari Hakari, STM
p. 02951 5163642
etunimi.sukunimi@stm.fi

hallitusneuvos
Auli Valli-Lintu, STM
p. 02951 63463
etunimi.sukunimi@stm.fi